

## Εναλλακτικές θεωρήσεις για την εκπαίδευση και το επάγγελμα του εκπαιδευτικού

### **Η εκπαίδευση**

- ως θεσμός κοινωνικοπολιτισμικής μεταβίβασης  
‘δομολειτουργισμός’ και
- ως θεσμός κοινωνικού μετασχηματισμού  
‘κριτική θεώρηση’

## Στα πλαίσια του δομολειτουργισμού

### Αντίληψη για το δάσκαλο

- Έχει ως αρχή τη βελτίωση των απόψεων των μαθητών επειδή πιστεύει πως ευθύγραμμα και ομαλά περνάμε από το βιωματικό στον επιστημονικό κόσμο.
- Δεν αντιστέκεται στις δομές και στο πως περνάει η κυρίαρχη ιδεολογία μέσω του περιεχομένου σπουδών και μέσω των άγραφων νόμων της καθημερινής ζωής (νοήματα, στάσεις, δράσεις, ενέργειες, αισθητική, μουσική, ζωγραφική, κινηματογράφος) και επομένως :
- Αναπαράγει την κυρίαρχη ιδεολογία και το κοινωνικό status.

- **Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας επιμένει στις τεχνικές και όχι στις έννοιες.**
- **Χρησιμοποιεί το μονόλογο και την από καθέδρας διδασκαλία.**
- **Χρησιμοποιεί το συμπεριφοριστικό μοντέλο διδασκαλίας και όχι της κριτικής σκέψης**
- **Θεωρεί τον εαυτό του ως εκτελεστικό όργανο και όχι ως κοινωνικό πρωτεργάτη**
- **Βλέπει ότι δε γίνεται τίποτα μέσα στις υπάρχουσες δομές και καταλήγει στην ιδιώτευση**
- **Δεν αποδέχεται απόψεις μαθητών που διαφωνούν με τη δική του ή του σχολείου ή του αναλυτικού προγράμματος**

- Χρησιμοποιεί το βαθμό ως μέσο επιβολής.
- Χρησιμοποιεί τις εξετάσεις (δύσκολες και μη παραγωγικές) για αξιολόγηση και όχι για την εκτίμηση της γενικής πορείας του μαθητή.
- Προσπαθεί να πιάσει τους μαθητές αδιάβαστους με απροειδοποίητα test.
- Βλέπει ιεραρχία στις σχολικές πρακτικές και όχι επικοινωνία
- δίνει έμφαση στα αποτελέσματα και όχι στη διαδικασία της μάθησης.
- Θεωρεί τον εαυτό του ως δημόσιο υπάλληλο παραγκωνισμένο από το κράτος και προσπαθεί να αναπληρώσει μέσα από τη διαφύλαξη της αυθεντίας του μέσα στη τάξη ή καταλήγει στην ιδιώτευση.

## Αντίληψη για το μαθητή

### **Ο μαθητής**

- **Πρέπει να υποτάσσεται στους θεσμούς, να μη δημιουργεί πρόβλημα και να μην αντιτίθεται στην πολιτική του Σχολείου.**
- **Να αναγνωρίζει την αυθεντία του Δασκάλου, του Σχολείου και του Κράτους**
- **Να μην αμφισβητεί το περιεχόμενο σπουδών**
- **Αποτελεί μια μικρή μονάδα στο εκπαιδευτικό σύστημα και ως εκ τούτου ο ρόλος του δεν πρέπει να μελετάται. Εκείνο που αξίζει να μελετηθεί είναι το εκπαιδευτικό σύστημα.**

## Αντίληψη για τη Σχολική γνώση

- Στο Σχολείο δεν παράγεται γνώση αλλά ένα μέρος της επιστημονικής γνώσης μεταφέρεται στη Σχολική τάξη
- Οι έννοιες έχουν μονοσήμαντες σημασίες για όλους
- Το Σχολείο δεν δημιουργεί εμπόδια στην παραγωγή γνώσης όπως ανιμισμός, γενίκευση, γλωσσικά εμπόδια, αντίληψη περί ενιαίας γνώσης κ.λ.π..

## Αντίληψη για την παραγωγή γνώσης

- Η καθημερινή και η επιστημονική γνώση αντιμετωπίζεται ως ενιαίο και ομογενές πεδίο όπου η επιστήμη οικοδομείται συνεχώς στο πλαίσιο μιας ευθύγραμμης εξέλιξης
- Η επιστημονική γνώση είναι συνολική και πλήρης
- Η αλήθεια και η πραγματικότητα είναι μοναδική

## Αντίληψη για την εκπαιδευτική έρευνα

- Πρέπει να διερευνώνται οι δυνατότητες και οι συνθήκες για την καλλίτερη λειτουργία των δομών
- Οι δρώντες στην εκπ/ση αποτελούν μέρος των θεσμών. Οι ρόλοι τους δεν αναλύονται παρά μόνον ως προς την καλλίτερη ένταξή τους στο σύστημα
- Υπάρχει μονοσήμαντη σχέση αιτιότητας μεταξύ αιτίου-αποτελέσματος
- Η επεξεργασία των δεδομένων θα δώσει μόνο μια έγκυρη γνώση και μια πραγματικότητα.

## **Αντίληψη για τις καθημερινές εκπ/κές πρακτικές**

- **Από καθέδρας διδασκαλία**
- **Ατομική αντιμετώπιση των μαθητών**
- **Στενή ανάπτυξη του μαθήματος**

**Στα πλαίσια του παραδείγματος της κριτικής  
σκέψης**

**Αντίληψη για το δάσκαλο**

- Ο δάσκαλος θα πρέπει να αντιμετωπίζει τον εαυτό του ως αναμορφωτής διανοούμενος ‘Teachers us transformatire intellectuals’ (Armowitz and Ciroux).
- Να είναι ικανός να χρησιμοποιεί τη γλώσσα της κριτικής.
- Να είναι ικανός για διάλυση και ανακατασκευή σημασιών
- Να αντιλαμβάνεται τον κοινωνικό ρόλο του σχολείου.

- Να αναλύει τις εμπειρίες του αλλά και τις εμπειρίες των μαθητών του και να βλέπει πως περνά η αλλοτρίωση και η καταπίεση μέσα και έξω από το Σχολείο. Να μη μεταδίδει άθελά του παραδοσιακές στάσεις.
- Να αντιλαμβάνεται τις διακρίσεις φύλου και κοινωνικής τάξης και να μη τις προωθεί
- Να μπορεί να αντιστέκεται στους θεσμούς και στην κυρίαρχη ιδεολογία όπως περνάει στην πολιτική του Σχολείου και στο περιεχόμενο σπουδών
- Να διδάσκει το αντικείμενό του εντάσσοντάς το σε ένα γενικότερο πολιτισμικό, κοινωνικό και διεπιστημονικό πλαίσιο και όχι ξεκομμένο από άλλες επιστήμες ή πλαίσια συμφραζομένων

- Να θεωρεί ότι υπάρχει η δυνατότητα αλλαγής των καθημερινών διδακτικών και εκπαιδευτικών πρακτικών και ότι αυτός παίζει σημαντικό ρόλο σε αυτή τη διαδικασία.
- Να χρησιμοποιεί γνωστικές μεθόδους (γνωστική ψυχολογία) που δίνουν σημασία στη διαδικασία μάθησης και όχι στο συμπεριφορισμό σύμφωνα με τον οποίο η έμφαση δίνεται στο γρήγορο αλλά και αμφίβολο αποτέλεσμα. *Ειδικότερα στη διδασκαλία :*
- Να επιμένει στην κατασκευή της γνώσης και όχι στη μετάδοσή της από τον ίδιο θεωρώντας τον εαυτό του ως αυθεντία
- Να επιμένει στην κατανόηση των εννοιών και όχι μόνο στην εκμάθηση τεχνικών

- Να χρησιμοποιεί την αρχή της κριτικής συμπλήρωσης στις απόψεις των μαθητών
- Να χρησιμοποιεί τη συνεργατική και ότι την από καθέδρας διδασκαλία
- Για την αξιολόγηση του μαθητή να παίρνει υπόψη του τη γενικότερη πορεία του αλλά και τα προβλήματα, που αυτός έχει
- Να δέχεται την πολλαπλότητα των απόψεων και ως εκ τούτου να αποδέχεται ως ισότιμες τις απόψεις των μαθητών χωρίς να θεωρεί τον εαυτό του αυθεντία
- Να αντιμετωπίζει το λάθος ως μια διαφορετική άποψη που εκφράζει το μαθητή η τροποποίηση της οποίας είναι δύσκολη πρέπει να αναζητηθεί η προέλευσή της και απαιτεί βοήθεια και στήριξη
- Να μην χρησιμοποιεί το βαθμό ως μέσο επιβολής.

### Αντίληψη για το μαθητή

- Αποτελεί μια ξεχωριστή προσωπικότητα η οποία έχει το δικαίωμα της διαφωνίας και της διαφοροποίησης από τις αντιλήψεις του δασκάλου ή του σχολείου. Επίσης έχει το δικό του τρόπο σκέψης και ανάπτυξης. Ως εκ τούτου θα πρέπει να του δίνονται ευκαιρίες έκφρασης και ανάπτυξης μέσα από πολλαπλές διδακτικές προσεγγίσεις, εξειδικευμένης αντιμετώπισης, μέσα σε ένα πλαίσιο αποδοχής της πολλαπλότητας των νοημάτων. Θα πρέπει να του δίνονται οι ευκαιρίες για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και της χειραφέτησης
- Να είναι συμμετέτοχος στην παραγωγή γνώσης, στην παραγωγή νέων νοημάτων και στην αμφισβήτηση των κατεστημένων τέτοιων
- Παίζει έναν από τους κύριους ρόλους στην εκπ/κή διαδικασία. Ο ρόλος του είναι ισότιμος με τους ρόλους των άλλων εμπλεκομένων στην εκπαίδευση.

## Αντίληψη για τη σχολική γνώση

- Στο Σχολείο πρέπει να γίνεται παραγωγή γνώσης και όχι μεταφορά της. Δηλαδή το κομμάτι της επιστημονικής γνώσης που διδάσκεται πρέπει να κατασκευάζεται εκ νέου και ως εκ τούτου να του αποδίδονται νέες σημασίες
- Όλες οι έννοιες οι οποίες διαμείβονται στις σχολικές πρακτικές (πολιτιστικές, κοινωνικές και άλλες που ούτε καν αναφέρονται αλλά μεταδίδονται) μπορούν να γίνονται σε πλαίσιο αμφισβήτησης του κατεστημένου και να γίνεται προσπάθεια παραγωγής νέου νοήματος
- Να κατανοούνται τα εμπόδια τα οποία προέρχονται από την πρότερη γνώση των μαθητών αλλά και από τη σχολική γνώση στη διαδικασία κατασκευής της γνώσης από τους μαθητές

## Αντίληψη για την παραγωγή γνώσης

- Η γνώση δεν θεωρείται ως πλήρης και συνολική και επομένως δογματική
- Διερευνάται το πώς μεταδίδεται η γνώση και με ποιο βαθμό αξιοπιστίας
- Διερευνάται το τι συμβαίνει όταν συγκρούεται η επιστημονική γνώση με την καθημερινή
- Η γνώση θεωρείται ότι παράγεται από τις έννοιες των πραγμάτων οι οποίες όμως διαφέρουν από τα πραγματικά πράγματα, μέσα από μια διαδικασία η οποία συντελείται εξ ολοκλήρου μέσα στη γνώση.

### Αντίληψη για την εκπ/κή έρευνα

- Διατυπώνονται ερωτήματα που στόχο έχουν να γνωρίσουν το δρων υποκείμενο μέσα στη διαδικασία της μάθησης πιστεύοντας ότι ο κοινωνικός και φυσικός κόσμος αντικατοπτρίζεται στο άτομο. Έτσι μέσα από τη μελέτη του ατόμου μελετώνται τα κοινωνικά φαινόμενα
- Το δρων υποκείμενο τοποθετείται στο κοινωνικό πλαίσιο το οποίο δεν θεωρείται δεδομένο αλλά διερευνάται από την άποψη του προσδιορισμού των στοιχείων του, ποια είδη τέτοιων πλαισίων υπάρχουν πως είναι φτιαγμένα και σε τι διαφέρουν
- Ως εργαλεία έρευνας χρησιμοποιούνται η αντίσταση σε σχέση με την δυνατότητα για γκρέμισμα και ανακατασκευή των σημασιών βλέποντας τις διακρίσεις φύλου, φυλής και κοινωνικής τάξης σας αποτελέσματα της επιβολής της κυρίαρχης ιδεολογίας. Επίσης χρησιμοποιούνται ως εργαλεία η κοινωνική ανάλυση του κειμένου και η διυποκειμενικότητα (intersubjectivity).

## **Αντίληψη για τις καθημερινές εκπ/κές πρακτικές**

**Οχι προκαθορισμένες και τυποποιημένες εκπ/κές πρακτικές, αλλά:**

- **Δημιουργικότητα και ανάπτυξη φαντασίας**
- **Ανάπτυξη της κριτικής σκέψης**
- **Ανάπτυξη της διϋποκειμενικότητας μέσω της empathy για τη χειραφέτηση μαθητών, καθηγητών**
- **Αντίσταση στις κυρίαρχες αντιλήψεις και θεσμούς**
- **Συλλογικότητα στην παραγωγή γνώσης**
- **Ανάπτυξη και άλλων διαστάσεων πέρα από τη στενή παραγωγή γνώσης (πολιτιστικές, περιβαλλοντικές, διαπροσωπικές)**
- **Ελπίδα για την ανάπτυξη της εκπαίδευσης προς την κατεύθυνση της αυτονομίας και της χειραφέτησης**